

Til: Fakultetsstyret
Fra: Dekanen
Sakstype: V-sak 3
Møtedato: 26. oktober 2020
Notatdato: 16. oktober 2020

Utlysning av stilling i etikk

Innledning

TFs ledelse ser behovet for å utlyse en stilling i etikk og ber styret fatte vedtak om det. Forslag til utlysningstekst vil bli lagt frem for styret i neste møte, gitt at styret gir sin tilslutning.

Behovet er fundert i fakultetets forsknings- og undervisningsbehov.

Da styret i 2017 hadde en omfattende diskusjon om stillingsplan og ressurser ble en stilling i etikk løftet frem av styret som prioritet nummer en. Studentene fra ulike program etterlyste denne kompetansen. Ledelsen har siden den gangen arbeidet videre med muligheten for å prioritere utlysning av en stilling i etikk. Da styret hadde en ny diskusjon av stillingsplan i 2019 var det fortsatt tydelig at en stilling i etikk er viktig å prioritere. Ledelsen er av den oppfatning at i den situasjon som TF befinner seg i og med de forpliktelser vi har inn mot de eksisterende program og de tverrfaglige satsninger ved UiO vil en etikkstilling ha forrang. Vi har per i dag ikke mulighet til å drive den nødvendige fagutvikling på etikkområdet som vi er forpliktet til og kan derfor ikke levere emner vi skal blant annet inn i et helt sentralt program som teologiprogrammet.

En rekke store utfordringer innenfor samfunn, akademi og kirke krever spisskompetanse på etikk. Samtidig har etikkfaget gjennomgått viktige endringer mht. etisk begrunnelse og argumentasjon de siste to tiårene. Dette betyr at behovet for etisk kompetanse er økende. TF har imidlertid de siste årene fått svekket sin kompetanse på feltet betydelig. Fra å ha to fulle stillinger med stor vekt på etikk, samt en 20% stilling, har vi per i dag kun en 20% stilling (som vil falle bort senest i 2025). Det er ikke nok til å dekke undervisningsbehovene innen etikk. Det er også viktig å understreke at vår undervisning er forskningsbasert, noe som fordrer at den som underviser i etikk må ha forskningskompetanse i dette. I tillegg vil TF i 2021 miste en sentral stilling i interreligiøse studier, og det kan være faglig grunnlag for å se etikk og interreligiøse studier i sammenheng.

Som det eneste teologiske fakultetet på et offentlig universitet skal TF ivareta forskning og undervisning innen etikk som er teologisk fundert. Det er en oppgave vi i dag ikke har tilstrekkelig med ressurser for å fylle og som svekker oss på forsknings- og undervisningssiden. Teologisk etikk er en etterspurt kompetanse som vil bidra til å løfte fakultetets forskningsprofil nasjonalt og internasjonalt. Den kompetanse som bare TF vil kunne tilby, er en teologisk fundert etikk som er i stand til å relatere seg til andre former for etisk begrunnelse og trekke disse inn i et kritisk resonnement.

Etikk står overfor nye utfordringer i samfunnet i dag, der kravet til interaksjon og samarbeid på tvers av fagområder, religiøse tradisjoner og ulike etiske begrunnelsesmodeller er høyt. En teologisk fundert etikk er ettertraktet i tverrfaglig samarbeid. Den innehar imidlertid ingen hegemonisk eller privilegert posisjon, og det stiller krav om at den formidles innenfor en

Fakultetssekretariatet
Postadr.: Postboks 1023 Blindern, 0315
OSLO
Kontoradr.: Domus Theologica
Blindernveien 9

Telefon: +4722850300
Telefaks: +4722850301
postmottak@teologi.uio.no
www.tf.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

pluralistisk og sekulær samfunnssammenheng. En etikkstilling vil derfor ses i sammenheng med behovene innen interreligiøse studier, der nettopp kompetanse innen teologisk tenkning ut fra ulike religiøse tradisjoner er sentralt og viktig. Her har TF spesielt gode forutsetninger for å bidra med nyskapende fagutvikling.

Tverrfaglig samarbeid

Ved UiO satses det på tverrfaglig samarbeid innen forskning og utdanning, og i den sammenhengen etterspørres etikkkompetanse. UiO har tre tverrfaglige satsninger, livsvitenskap, energi og UiO:Norden (som vil revideres i den kommende periode under arbeidstittelen UiO:Demokrati).

I etterkant av Humaniorameldingen

(<https://www.regjeringen.no/contentassets/e51d8864c32248598e381e84db1032a3/no/pdfs/stm201620170025000dddpdfs.pdf>) økte Forskningsrådet sin bevilgning til humaniora med 2 % knyttet til tematiske forskningsområder innen hav, energi og samfunn. Forskningsrådets strategi 2020-2024

(https://www.forskningsradet.no/contentassets/odd64fbc78eb4ea8a85a2d427f5cff6a/strategi_2020-2024-1.pdf) har i tråd med Langtidsplanen for forskning vedtatt disse fem strategiske områdene: Hav, grønt skifte, helse og velferd, teknologi og digitalisering, samt samhörighet og globalisering.

For TF er det viktig å være i stand til å delta aktivt og bredt i tverrfaglig forskningssamarbeid og tematisk orienterte prosjekter. En stilling i etikk vil være en styrking av vår konkurransevne innenfor fagområder der det er vekst i midler. Nedenunder gis det eksempler på områder der etikkkompetanse er etterspurt og relevant.

Livsvitenskap

Dette vil forbli storsatsningen på UiO i mange år fremover. Livsvitenskap finansierer konvergenmiljøer, tverrfaglige forskningsgrupper over perioder på fire år. TF er med i ett samarbeidsprosjekt om organdonasjon, men det er åpenbart at teologisk etikk vil være etterspurt på mange slike prosjekter fremover, gjennom forskning på hjernen, utvikling av medisiner og innovasjon på skjæringsfeltet kjemi/biologi/medisin.

Bioetikk og medisinsk etikk

På dette feltet er det en rivende utvikling med nye metoder for å analysere og endre DNA, helbrede sykdommer med nye metoder, intervensere i fosterets utvikling og tilby genterapi mm. Vi møter også store og til dels nye problemstillinger på mer tradisjonelle felt som abort, kunstig befruktning og aktiv dødshjelp.

Hjerneforskning og kunstig intelligens

Hjerneforskningen åpner nye felt på grensen mellom menneske og maskin som dels handler om at maskiner kan overta menneskelige funksjoner, men også at maskiner og teknologiske nyvinninger bygges inn i kroppen slik at menneske og maskin i større grad blir hybrider. Hvordan kan disse endringene forstås i lys av en kristen idetradisjon og antropologi? Feltet er krevende og utfordrer tradisjonelle tenkemåter rundt spørsmålet om hva et menneske er.

Kirke, sosialetikk, politisk teologi og samlivsspørsmål

Dette er et felt der TF i flere tiår har vært en viktig premissleverandør for å fortolke og aktualisere kristen etikk. TF skal ha den beste kompetansen på de problemstillinger kirken må ta stilling til og har i denne sammenheng et særlig offentlig oppdrag som teologisk institusjon. Det handler også om maktreasjoner, #metoo, overgrep, samliv og fattigdom. I dag møter vi i tillegg nye utfordringer som ikke bare handler om kjønn og samliv, men hvordan man tenker om mennesket som samfunnsvesen i en epoke preget av migrasjon og konflikter rundt verdspørsmål.

Økologi og arts mangfold

Klimatrusselen er vår tids store politiske spørsmål som utfordrer den jødisk-kristne tradisjonen på en særlig måte, som ofte blir skyteskive for radikale stemmer innenfor miljøbevegelsen, økofilosofi og antropologi, men også kan vise seg som en viktig ressurs for nytenkning og endring, slik

eksempelvis ensyklikaen *Laudato si* demonstrerer. TF er allerede engasjert i forskningsprosjektet *Nordic Nature*, men her fins det et stort potensial for videreutvikling av teologisk etikk. Det er også behov for å tenke nytt om menneskets plass i skaperverket og dets forhold til andre arter.

Antropocen: Menneskeverd, pandemier og menneskelig ansvar

Pandemien har vist oss behovet for å reflektere dyptgående om de menneskelige grunnvilkår når disse trues av sykdom og død. Det samme gjelder spørsmålet om menneskeverd, som er under stort press og kritikk for såkalt antroposentrisme. Samtidig er det behov for en etikk som kan reflektere kritisk omkring avveiningen mellom fattigdom, pandemier og en bærekraftig utvikling, som altså evner å se disse spørsmålene i sammenheng. Også på dette feltet fins det en rekke forskningsprosjekter nasjonalt og internasjonalt som etterspør teologisk etikk.

Forskningsetikk, medier og personvern

Det har de siste årene vært skjerpet fokus rundt spørsmål og konflikter knyttet til forskningsetikk, noe som også har ført til mange diskusjoner om dette på fakultetet. Også av den grunn trenger TF å styrke sin kompetanse på feltet, noe som vil komme alle forskere til gode. Dette er viktig for all undervisning og veiledning. I utvidet grad gjelder dette også spørsmål om personvern og overvåking i samfunnet generelt og medienes rolle i behandling av sensitive spørsmål, kanskje særlig knyttet til religion.

Etisk teori og etiske begrunnelse

Behovet for utvidet og oppdatert forskning på grunnlagsetikk i fakultetets portefølje. Dette omfatter kjennskap til klassiske problemstillinger i teologisk og filosofisk etikk, men også evnen til å la disse teoriene konfronteres med nye måter å utvikle etisk grunnlagstenkning på. Her vil samarbeid med andre felt som (religions)filosofi og dogmatikk være viktig, men også felt som interreligiøse studier, islamsk etikk, religionspedagogikk, sjelesorg og praktisk teologi.

Etikk og teologi

Etikk er helt sentralt i teologiprogrammet. I det reviderte programmet er etikk-undervisningen styrket. Det er innført et nytt 10 studiepoengs emne i etikk på masternivå. I tillegg vil undervisningen i profesjonsetikk videreføres og knyttes opp mot ledelseskompetanse og kirkerett. Også innføringsemnet i etikk vil fortsette. Det er svar på etterlysninger fra studenter og arbeidslivet.

Ledelse og profesjonsetikk

Arbeidet med teologirevisjonen fremhevet betydningen av at teologiutdanningen også må være lederutdanning som dyktiggjør studentene til samarbeid og samhandling og gir god rolleforståelse. Det henger sammen med god kompetanse i profesjonsetikk.

Forventet etikk-kompetanse

Etisk kompetanse og etisk rådgivning er viktig i menighetsprestetjeneste, det være seg i sjelesorg, undervisning, forkynnelse, annen rådgivning. De forventes å bidra med etisk rådgivning og undervisning på høyt nivå. Dette krever høy etisk kompetanse, også som teoretisk kunnskap.

Å kunne relatere kristen etikk til andre begrunnelsesmønstre for etikk

Våre kandidater vil gå inn i prestatjeneste i et samfunn hvor de representerer ett av flere trossamfunn, og en av flere måter å begrunne etikk på. Dette fordrer forståelse for og kompetanse om hvordan kristen etikk forholder seg til andre religioners og sekulære posisjoners måte å begrunne etikken på. Det reviderte teologiprogrammet viderefører fokuset på denne kompetansen blant annet ved å introdusere et nytt emne som omhandler religionsmøte og religionsteologi.

Andre studieprogram og etikk

Vi har et eget masterprogram der etikk inngår i programtittelen, Lederskap, Etikk og Samtalepraksis (LES), som innebærer at etikk løftes frem som en hovedkompetanse. Programmet

har imidlertid ikke et eget emne der etikk er hovedfokus, men inngår som komponent i noen av kursene. LES er et strategisk program i porteføljen, og arbeidet med å forankre det godt i den faste lærerstaben er i viktig.

I forbindelse med både LES og Religion og samfunn (bachelor og master RESA) er det nærliggende å løfte frem interreligiøs kompetanse som del av behovet for en etikkstilling. En stilling i etikk må bidra til å synliggjøre og diskutere normative fundament for etikk i religiøse sammenhenger og hvilken betydning det har for utvikling av profesjoner og samfunn.

Innføringsemnet i etikk som er nevnt over i forbindelse med teologi, er også et innføringsemne på bachelor i RESA.

I masterprogrammet Religion REDI arbeides det med etiske problemstillinger knyttet til migrasjon, i ett av de obligatoriske emnene.

Oppsummering

TF driver forskning og utdanning innen teologi, religion og etikk. Forsknings- og utdanningsmessig er det per i dag behov for å øke etikk-kompetansen. En slik økning må ses i sammenheng med de faglige utfordringer som både er knyttet til etikk og interreligiøse studier, slik det er argumentert for i dette notatet. Det bidrar til en modernisering av fakultetets etikkundervisning. Fakultetets nå svært begrensede kompetanse i etikk svarer i dag ikke til gjeldende undervisningsbehov, eller de forventninger som fins ved UiO om å bidra med etikk til tverrfaglig samarbeid. Den 20% forsknings- og undervisningskompetansen som vi i dag har i etikk, svarer ikke på de konkrete behov som fins ved TF og imøtekommer heller ikke den etterspørselen som vi opplever utenfra. Ved å knytte etikk og interreligiøse studier sammen bidrar vi også til en utvikling som holder sammen teologi, etikk og religion ved TF. Det er en kompetanse som går inn i ulike felt, gir undervisning på tvers av program og bidrar til integrering av forskning og utdanning i bredden.

Styret bes om å gi sin tilslutning til utlysning av en stilling i etikk.

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret vedtar å opprette en etikk-stilling ved TF.

Aud V. Tønnessen
dekan